

## Het vergeefse wachten

### Alexander Rasch

**4 februari 2010.** Ik ga naar de avant-première van 'De Slag bij Dobor' in de Antwerpse Stadsschouwburg. Enthousiaste leerkrachten drinken koffie in lobby. Ik hoor dat de try out voor de vijfde en zesdeklassers basisonderwijs heel uiteenlopende reacties kreeg. Maar daar waren ook nog heel wat geluidstechnische problemen, weet Barbara Wyckmans, directeur van HETPALEIS. Die zijn nu opgelost. Toch lijkt ze nerveus.

**De Slag bij Dobor** speelt zich af in een klein familiecircus in oorlogstijd. Moeder Rasch heeft haar beste en jongste zoon Alexander als soldaat aan de keizer gegeven. Ze verwacht dat hij als held zal terugkeren van het front. Vier lange jaren zijn voorbij gegaan zonder bericht van de soldatenzoon. Geen teken van leven. Geen teken van dood. Iedereen wacht. De oude moeder op de thuiskomst van haar zoon. Haar andere zoon op zijn tijger. De buitenechtelijke dochter wacht op geld om het circus te redden en haar sterke man op het einde van de oorlog. De acrobates, die wachten op een man. Alleen de clown lijkt op niets te wachten. Fifi de circuspoedel sterft. En aan het eind sneuvelt Alexander, denk ik.

“Heel erg Fellini” hoor ik na de voorstelling. “Ik kom zeker niet naar zo’n stuk met mijn kinderen” fluistert een lerares terwijl ze zich naar de uitgang spoedt. “De muziek leek wel Kurt Weill” zegt iemand in de nabespreking. “De slag bij Dobor” is dan ook een donkere voorstelling. Over een circus in de modder. Over wachten op Alexander Rasch en wachten op toekomst. Geen van beiden dagen op. De zinloze oorlog op de achtergrond is humus voor apathie, cynisme, agressie.

### Alexander Tukman

Vorige week bezocht ik het kerkhof van Wezenbeek-Oppem waar de doden van Etterbeek begraven liggen. Onder de sneeuw vond ik het graf van **Alexander 'Sasja' Tukman**. Tijdens de elf jaar dat ik in het Klein Kasteeltje directeur was, was Tukman er meer dan vijf jaar als bewoner. Hij was een Joodse Oekraïner, geboren op 7 juni 1967 in Putivli, uit zijn land gevlucht begin 1995. Hij was dan 28 jaar. Via Polen naar Duitsland waar zijn asielaanvraag werd geweigerd. Hij vroeg dan asiel in België. Ook hier kreeg hij vrij snel een negatieve beslissing.

Hij probeerde met het Internationale Rode Kruis terug te keren naar Oekraïne, maar de Oekraïense overheid beweerde geen spoor van hem of zijn familie terug te vinden. Hij vroeg een statuut als staatloze. Met steun van de Joodse Sociale dienst probeerde hij te emigreren naar Israël of Australië. Alles mislukte. Gelukkig voor hem kwam er de grote regularisatiecampagne einde 99.

Alexander was een stille kleine man, vriendelijk maar gesloten en verlegen. Hij was een goed stielman en werkte als vrijwilliger in de technische dienst. Hij hoorde bij de meubels. Zijn foto haalde de frontpagina van Brussel deze Week nadat hij quasi op zijn eentje de voorgevel van het Klein Kasteeltje had gezandstraald. Even had hij een vriendin, een alleenstaande Russische vrouw. Hij kreeg - een beetje tegen de

huisregels in - een kamer apart voor hun twee en even kwam er zin in zijn leven. Maar de relatie liep stuk en Sasja werd opnieuw stil. Maar hij bleef helpen. Hij repareerde stroompannes, lekkende radiatoren en kreeg in zijn eentje telkens opnieuw de branders van onze verwarming aan de praat.

24 juli 2001. Alexander Tukman wordt geregulariseerd. De technische dienst bouwt een feestje met Russische vrienden, enkele Afrikanen en een Armeens gezin. Hij vertrekt naar de Rue de Gerlache in Etterbeek, een kamer met gemeenschappelijk gebruik van keuken en badkamer.

Af en toe zie ik hem, op zijn eentje dolend in de stad. Hij volgt cursussen bij de VDAB en leert Nederlands. Maar hij heeft heimwee naar zijn land en problemen met zijn huisbaas over een gasradiator, die moet vernieuwd worden. Op 10 februari 2003 eindigt het verhaal. Een kort stukje in de krant: Alexander Tukman is in zijn slaap gestikt door CO-vergiftiging.

Russische vrienden en personeel van het Klein Kasteeltje organiseren zijn begrafenis. Wellicht niet zoals hij zou gewenst hebben: een Joodse begrafenis in het Siberische noorden van Oekraïne, met een graf naast zijn moeder in Putvili. Hij kreeg een Russisch orthodoxe in Etterbeek en een graf in Wezenbeek-Oppem (park B graf 150).

Twee verloren Alexanders. Eén voor vorst en vaderland. En één door bureaucratie en koolstofmonoxide. Twee moeders hebben vergeefs gewacht.